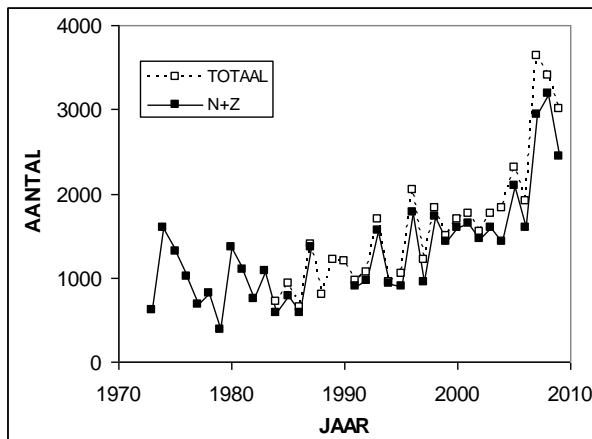

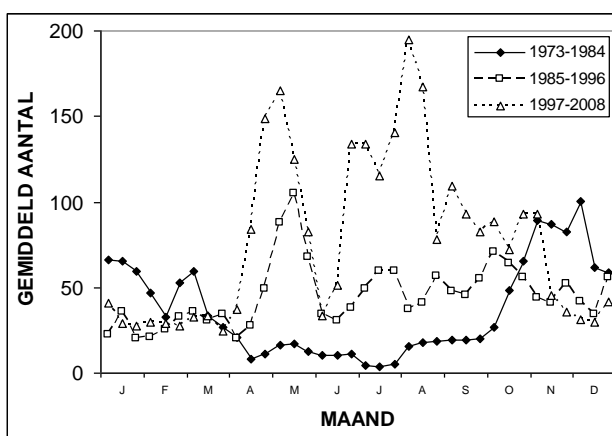
Het voorkomen van de Kauw in de westelijke Eempolders

Van de kraaiachtigen is wat aantallen betreft de Kauw tegenwoordig de meest voorkomende soort. Bij bijna elke telling wordt hij wel gezien en vaak in flinke groepen. Uit figuur 1 blijkt dat het totale aantal Kauwen in de loop van de jaren duidelijk is toegenomen, met een versnelling vanaf ongeveer 1990. Ook landelijk lijkt een toename waarschijnlijk, vooral in agrarisch gebied. De laatste 20 jaar geeft het Broedvogel Monitoring Project van SOVON een lichte afname gevolgd door herstel. De Kauwen die in Nederland broeden zijn standvogels; daarnaast komen er ieder jaar flinke aantallen uit noordoostelijke streken overwinteren.

Figuur 1. Totaal aantal getelde Kauwen per jaar. De getrokken lijn geeft de aantallen zonder de Oostermeent, de stippellijn de totale aantallen.

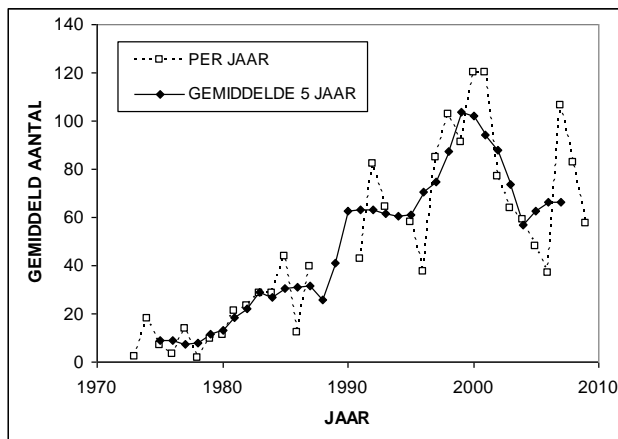
Het redelijk simpele beeld dat figuur 1 suggereert wordt een stuk ingewikkelder als we in figuur 2 naar de verdeling over het jaar gaan kijken. Ik geloof niet dat er een andere soort is waarbij het seizoenspatroon zo sterk veranderd is als bij de Kauw. In het begin van de tellingen waren de aantallen in de winter het hoogst. De laatste twaalf jaar waren er in de winter juist de laagste aantallen. Ook verder zijn er een aantal details die nadere analyse verdienen.

Figuur 2. Gemiddeld aantal Kauwen per decade voor drie periodes van twaalf jaar.

In figuur 3 staat het gemiddelde aantal getelde Kauwen voor de periode april tot en met mei, dus in de broedtijd. Om de getallen vergelijkbaar te houden heb ik, net als bij de volgende grafieken, de Oostermeent niet meegenomen. Omdat de aantallen nogal schommelen wordt ook het lopend gemiddelde over vijf jaar getoond. We zien dat het aantal vrijwel vanaf het

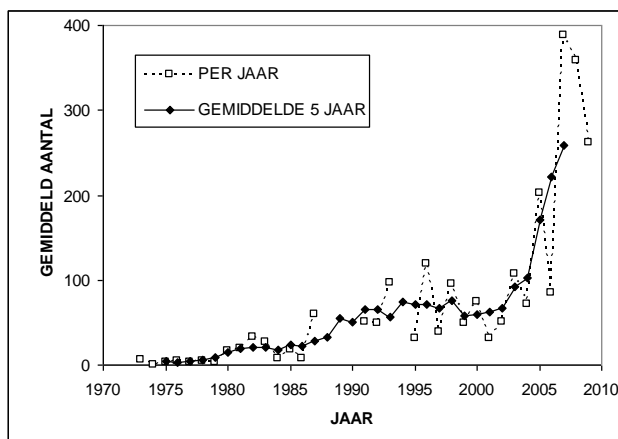
begin oploopt tot rond 2000. Daarna lijkt een stabilisatie op te treden. De toename is zeer aanzienlijk, het gaat om een factor tien ten opzichte van het begin.

Figuur 3. Gemiddeld aantal Kauwen in de maanden april en mei, zonder de Oostermeent

In figuur 2 valt in begin juni een sterke inzinking op in de laatste en in wat mindere mate in de voorlaatste periode. Een statistische analyse maakt duidelijk dat dit zeer significant is, met andere woorden het is vrijwel zeker geen toeval. Het gaat hier om de periode dat de jongen uit het ei zijn gekropen en in het nest gevoerd worden. Wat gebeurt hier? Het is duidelijk dat de Kauwen op dit moment van de broedtijd niet echt kunnen verdwijnen,. Dit verschijnsel zou alleen kunnen optreden, wanneer in deze periode massale sterfte optreedt. . Bovendien zijn ze later weer terug. Belangrijk is in dit verband dat er waarschijnlijk weinig Kauwen in de Eempolders broeden. Het gaat vooral om Kauwen uit de omgeving, waar bijvoorbeeld langs de aangrenzende Wakkerendijk en Meentweg veel oudere huizen staan. Kennelijk gebruiken ze de Eempolders in deze tijd minder als voedselgebied.

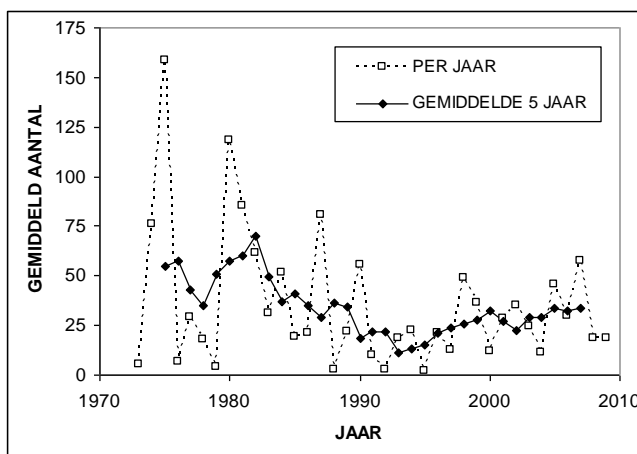
Er zijn twee mogelijke verklaringen. Het kan zijn dat het voedsel dat in de Eempolders gevonden wordt ongeschikt is voor de nestjongen. De andere mogelijkheid is dat bij het voeren van de jongen de afstand tot het nest belangrijk is. Een volwassen Kauw die voedsel zoekt kan dat onafgebroken doen. Een Kauw die voedsel voor zijn jongen zoekt moet regelmatig terug naar het nest. Door dicht bij het nest te zoeken kan hij meer voedsel afleveren, zelfs als het zoeken zelf meer tijd kost dan verderop. Dit wijst er op dat veel van de Kauwen die wij in april/mei zien op enige afstand van de polder broeden.

Figuur 4. Gemiddeld aantal Kauwen in de maanden juli en augustus, zonder de Oostermeent

In de tweede helft van juni vliegen de jonge Kauwen uit. Figuur 4 geeft de gemiddelde aantallen in juli en augustus, dus na het uitvliegen. Ook hier is sprake van een gestage toename. Rond 2005 beginnen de aantallen echter veel sneller toe te nemen. Dit is verrassend, zeker omdat de aantallen in de tijd waarin er eieren of jongen in het nest zitten juist stabiel blijven. Ook hier lijkt het belangrijk dat het vooral om Kauwen gaat die niet in de polders broeden. Als we de figuren 3 en 4 vergelijken zien we dat voor 2000 de aantallen in april/mei hoger zijn dan in juli/augustus. Omdat in het laatste geval de jonge vogels meegeteld worden moeten we constateren dat lang niet alle Kauwen die tijdens het broeden in de polders foerageerden na de broedtijd met hun jongen terugkwamen. Kennelijk zijn er de laatste tijd veel meer Kauwen die in deze tijd de polders opzoeken. De reden is niet bekend. De extra toename begon in telgebied Zuid, waar door het hele jaar gemiddeld de grootste aantallen worden gezien, maar de laatste paar jaren lopen ook de aantallen in Noord op.

Uit figuur 2 blijkt dat na augustus de aantallen de laatste jaren teruglopen. Het minimum vinden we van januari tot maart. Het kan niet zo zijn dat al die Kauwen dood gaan, want in april gaan de aantallen weer oplopen. Omdat onze broedvogels standvogels zijn volgt hieruit dat de meeste Kauwen in de winter andere voedselgebieden dan de Eempolders hebben. Het aantal Kauwen in de loop van het jaar geeft daarmee aan hoe ook een standvogel zijn leefgebied optimaal probeert te gebruiken en daarbij sommige delen in verschillende jaargetijden meer of minder bezoekt. Vergelijking tussen de lijnen in figuur 2 maakt ook duidelijk dat deze verdeling in loop van de tijd kan veranderen.

Figuur 5. Gemiddeld aantal Kauwen in de maanden januari en februari, zonder de Oosterveent

Er blijft natuurlijk het probleem dat in het begin van de tellingen de meeste Kauwen in de winter werden gezien. Uit figuur 5, die de gemiddelde aantallen in januari en februari geeft, blijkt dat de aantallen in het begin weliswaar zeer sterk varieerden maar dat het vijfjarige gemiddelde tot het begin van de jaren negentig terugliep om daarna weer te stijgen. Deze daling is tegengesteld aan de ontwikkeling in de broedtijd. Het kan natuurlijk zo zijn dat hier een verandering van de gewoonten van de Kauwen een rol speelt, maar een andere verklaring lijkt waarschijnlijker. Naast onze eigen broedvogels zijn er in de winter ook overwinteraars. Uit figuur 2 blijkt dat de aantallen Kauwen in de eerste periode in oktober toenamen en in maart weer afnamen. Dat zijn precies de maanden waarin trek van Kauwen waargenomen wordt. Het lijkt er daarom op dat in het begin van de tellingen oostelijke Kauwen overwinterden in de Eempolders, maar dat die geleidelijk aan wegbleven. Dit doet denken aan de Bonte en Zwarte Kraaien die ook in de Eempolders overwinterden en langzamerhand

verdwenen. Trekvogelwaarnemingen geven inderdaad aan dat de trek van Kauwen is afgenomen, maar veel minder dan bij de twee soorten kraaien.

Referenties

Bijlsma, R.G., Hustings, F. & Camphuysen, C.J., 2001. Algemene en schaarse Vogels van Nederland. (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht

Witkamp, C, 2002, Kauw *Corvus monedula* p. 224 in LWVT/SOVON 2002. Vogeltrek over Nederland 1976-1993. Schuyt & Co., Haarlem